

Turinys

Įžanga - 9		
Lietuvos valdovų laiko juosta - 10		
MINDAUGAS - 12	KAZIMIERAS JOGAILAITIS - 58	MYKOLAS KARIBUTAS - 98 VIŠNIOVECKIS
TRENIOTA - 18	ALEKSANDRAS JOGAILAITIS - 62	JONAS SOBIESKIS - 102
VAIŠELGA - 19	ŽYGIMANTAS SENASIS - 66	AUGUSTAS II - 106
ŠVARNAS - 20	ŽYGIMANTAS AUGUSTAS - 72	STANISLOVAS LEŠČINSKIS - 110
TRAIDENIS - 22	HENRIKAS VALUA - 78	AUGUSTAS III - 114
VYTENIS - 24	STEPONAS BATORAS - 82	Stanislovas Augustas - 118 Poniatovskis
Gediminas - 26	ZIGMANTAS VAZA - 86	Keletas svarbių dalykų - 122
ALGIRDAS - 30	VLADISLOVAS VAZA - 90	Kur rezidavo - 124 Lietuvos valdovai?
KĘSTUTIS - 34	JONAS KAZIMIERAS - 94 VAZA	Žodynėlis - 126 Literatūros sąrašas - 132
JOGAILA - 40		
VYTAUTAS - 44		
ŠVITRIGAILA ALGIRDAITIS - 50		
ŽYGIMANTAS KĘSTUTAITIS - 54		

MINDAUGAS

{ Sukūręs
Lietuvos valstybę }

Mano tėvas – vienas iš Lietuvos žemių kunigaikštis. Mama – kilusi iš gretimos žemės. Tik gimęs buvau paguldytas ant avikailio, saugotas nuo laumių, kad neapkeistų su savo vaiku. Tėvų pavadintas Mindaugu, o tai reiškia „turintis daug minčių“. Vardas yra palinkėjimas. Ir jis buvo geras: nuo mažens iš bendraamžių išsiskyriau tuo, kad buvau guvus, atkaklus ir pastabus. Be viso to karys – bejėgis, o valdovas – liauna nuoga beržo šaka, blaškoma vėjo. Eidamas imtynių, risdavausi kaip lokiukas, girioj pasiklydęs, lengvai rasdavau kelią, mano ietis skriejo tiesiai į taikinį, o strėlė kliudydavo paukštį...

MOKOMAS BŪTI KARIAUNOS VADU

Mano aplinka – tai tėvo kariauna. Mokiausi stebėdamas tėvą, vyresnįjį brolių Dausprungą ir kitus kariaunos vyrus: žygiuose ir puotose. Svarbiausia kariui: išstvermingai joti, gerai valdyti kalaviją, o karių vadui – žinoti, kur gyvena draugai, o kur priešai, sugebėti suburti sąjungininkus ir vesti karius į žygius. Iš žygių geras vadas grįžta su belaisviais, moterimis, vaikais ir vyrais, vesdamasis jų žirgus, nešdamasis ginklus, be to, atsivarydamas gyvulių ir atsi-nešdamas kito gero: grūdų, medaus, kailių, drabužių. Livonijos, Rusios ir Mazovijos žemės mus tuo gerai pamaitina...

MANO APLINKA: PILNA KARO

Mano pasaulis – grėsmė. Netinkamai ir ne vietoje pasakytas žodis – ir ranka tiesiasi prie kalavijo. Vyrų greiti ir verkti, ir žudyti. Vienintelis būdas išlikti – pulti pačiam, būti sumanesniam nei kiti, būti „min-daugu“ – daug galvoti. Juk visi, netgi tie, kurie tau prisiekę, tik ir laukia tavo klaidos. Kiekvieną dieną reikia dėti pastangas ir save, ir kitus įtikinti, kad esi geriausias. Tai gali padaryti nugalėjęs priešą, paėmęs kuo daugiau jo turto ir apdovanojęs savo kariauną. Tai dariau sėkmingiausiai iš visų, todėl dabar esu tas, kas esu.

GRUMTYNĖS DĖL VALDŽIOS

Mirus tėvui, vieną po kito priverčiau paklusti kitus kunigaikščius. Savo valdovu mane pripažino Nalšios, Deltuvos, Upytės ir Neries žemės, dalis žemaičių. Prisijungiau Juodąją Rusiją, o į Naugarduką kaip vietininką išsiunčiau savo atžalą Vaišelgą. Priešininkai dygo kaip žolė po lietaus. Vienu metu: brolio Dausprungo vaikai Tautvila ir Edivydas, susidėję su žemaičių kunigaikščiu Vykintu. Dar Haličo-Voluinės valdovas Danielius ir Livonijos ordinas. Užspeitė mane kaip šunys elnią Vorutoje. Bet apsigyniau, nes esu „min-daugas“.

TAMPU KRIKŠČIONIMI IR... KARALIUMI

Priešus įveikiau po vieną. Tautvilą ir Vykintą užspeitėme Vykinto pilyje Tveruose (čia buvau sužeistas strėle). Tautvilas kaip išgąsdintas kurtas spruko pas Danielių į Haličą. Tačiau svarbiausia – taika su Ordinu, o taikos sąlyga – krikštas. Ir dalis žemaičių žemių. Pirmąją sąlygą įvykdžiau 1251-aisiais Jėzaus Kristaus gimimo metais. Krikšto vanduo išlietas ir ant mano sūnų – Ruklio ir Rupeikio, ir ant dvariškių galvų, o dar po dviejų vasarų, popiežiaus pripažinti, buvome Lietuvoje kartu su žmona Morta patepti šventu aliejumi ir užsidėjome karaliaus karūną.

Pranokau savo tėvą – jis buvo garbingas kunigaikštis, tačiau aš padariau daugiau. Paėmiau į savo rankas viską, ką galėjau. Iškeliaiu savo Lietuvą kaip lygią tarp kitų valstybių ir savo giminę įterpiu tarp kitų karališkų giminių. Mano antspaude – karališki ženklai: karūna, skeptras ir karališkasis obuolys. Nuo tos dienos Lietuva – tai didžiulis piliakalnis, apjuostas pylimu ir storų rąstų siena, kuri nepraleis nei rusėnų, nei ordino, nei lenkų, nei totorių. Nebent savųjų kirminas į vidų prasigrauztų.

MANO
ANTSPAUDAS

GIMĖ:

apie 1200 m.

TĖVAI:

nežinomi

BROLIAI IR SESERYS:

žinomas tik Dausprungas

ŽMONA:

Morta

VAIKAI:

Vaišelga, Ruklys,
Rupeikis, Girstutis (?)

VALDĖ:

Lietuvos didysis kunigaikštis
nuo 13 a. 4 deš.,
Lietuvos karalius –
1253–1263 m.

MIRĖ:

1263 m.

Mindaugas

ir jo laikai

Turbūt nebuvo viduramžių Europoje kunigaikščio, kuris nebūtų svajojęs tapti karaliumi. Paskelbimas karaliumi leisdavo iškelti savo giminę virš kitų vietos kunigaikščių giminių, užsitikrinti karalystės valdymą bei teisę palikti ją sūnams. Šio tikslo siekiant beveik nesiskaityta su priemonėmis: laikai buvo rūsūs ir netgi žiaurūs. Nesiskaitė su jomis ir Mindaugas. Konkurentai, jei nepavykdavo susitarti, būdavo nužudomi arba ištremiami. Nors Mindaugo 13 amžiuje sukurta Lietuvos karalystė gyvavo tik dešimtmetį (jį ir jo sūnus 1263 metais nužudė sąmokslininkai, vedami kunigaikščio Daumanto ir giminaičio Treniotos), Lietuvos valstybingumo idėja išliko ir toliau, iki pat šių dienų. Kasmet švenčiama liepos 6-oji – Mindaugo karūnavimo diena – primena apie Lietuvos valstybės istorijos pradžią.

ĮDOMYBĖ

Kai skanausi baltą varškės sūrį, pagardintą medumi, užsimerk ir pagalvok: labai tikėtina, kad tokiu desertu mėgavosi ir karalius Mindaugas. Jo laikais Lietuvoje skanumynų pasirinkimas buvo menkas, bet tikrai žinoma, kad baltas sūris tuo metu mėgtas!

